

Laponský Karasjok

FOTO: JIŘÍ SEDLÁČEK

JAK SE TAM DOSTAT

Karasjok se nachází v srdci nejsevernější norské provincie Finmark, pouhých 18 km od finských hranic. Denně sem jezdí autobusy z města Lakselv (nejbližší letiště) nebo z finského Ivala, které má letecké spojení do Helsinek.

CO VIDĚT

- **Sápmi**, sámský tematický park, je cosi jako skanzen představující nejdůležitější prvky sámské kultury a tradic. Jsou tu všechny typy sámských obydlí, předměty denní potřeby. Návštěvník se může zúčastnit i různých aktivit, jako jsou házení lasem, tradiční zpěv, sobí závody. Místní restaurace nabízí sámskou kuchyni. Hlavní atrakcí je však Magic Theatre, multimediální představení o mytologii, historii a kultuře – vše v osmi světových jazycích. Vstupné je 90 NK (350 Kč), děti 60.

- Finančně dostupnější je **Sámi vourká dávvirat**, sámské muzeum pod širým nebem, které vystavuje nejružnější typy domorodých příbytků, nástroje a vyšívané oděvy z látek i ze sobích kůží. Vstupné 25 NK.

- Za návštěvu stojí umělecká galerie **Samisk Kunstnersenter** vyhrazená sámským malířům, kde je každý měsíc nová expozice. V galerii je i obchůdek s řemeslnými výrobky. Denně 10 – 15 h, zdarma.

Budete-li cestovat Norskem až úplně na sever, do oblasti Finmark, nezapomeňte navštívit město Karasjok, laponské administrativní a kulturní centrum, pyšníci se údajně jednou z nejkrásnějších budov Norska – sámským parlamentem.

Těžký život Sámu

Laponci, neboli Sámové, jak si tito původní obyvatelé severní Skandinávie a Ruska říkají, obývali tato území od nepaměti. Jejich situace v mnohém připomíná postavení domorodých obyvatel kanadského severu. Byli po staletí utlačováni a vykořisťováni bělošskou většinou, především pak jim byla odírána práva na půdu, kterou potřebovali k pastevectví sobích stád, spolu s právem na vlastní jazyk a kulturu. Podobně jako severoameričtí Inuité

odmítají jako nedůstojný název Eskymáci, i pro Sámy je velmi ponižující označení Laponci, i když je vžitě v mnoha zemích včetně naší (proto se ho ve styku s nimi raději vyhýbají a užívají výraz Sámi).

Prakticky teprve v polovině minulého století začaly skandinávské země postupně uznávat právo sámského národa na sebeurčení a opustily praktiku mnohdy násilné asimilace. Dnes se ve všech třech skandinávských státech na školách vyučuje sámština a práva Sámu chrání vedle dalších organizací i sámský parlament. Jejich situace je v mnoha ohledech nejlepší v Norsku, kde ostatně žijí dvě třetiny z odhadovaných 75 až 85 tisíc Sámu, roztroušených po skandinávském severu a na poloostrovu Kola.

Sámština patří do skupiny ugrofinských jazyků spolu

s finštinou a estonštinou. Je zajímavé, že sámská abeceda zná i „naše“ písmena ž, š a č s obdobnou výslovností (i název Karasjok můžete vidět napsaný jako Karašok).

Mráz a komáři

Karasjok má necelé 3000 obyvatel (90 % jsou Sámové) a k jeho hlavním turistickým atrakcím patří zmíněný sámský parlament (Sámediggi), dále pak sámský tematický park (Sápmi) a Sámi Museum.

Vzhledem k tomu, že město leží nad 69. rovnoběžkou, zimy tu dovedou být opravdu studené. Právě zde byla naměřena nejnižší teplota v Norsku: -51 °C! Nicméně i v zimě sem jezdí turisté, ať už na vyjíždky na saních, závody psích a sobích spřežení nebo obdivovat polární záři. V létě sice pobyt mohou znepríjemňovat pověsní severští komáři, ale výčet aktivit je mnohem větší: koupání či rybaření v řece Karasjok, rýžování zlata v potocích. Okolní lesy jsou také rájem pro houbaře (i proto, že sami Skandinávci houby příliš nesbírají).

Sámský parlament

Nová budova sámského parlamentu (Sámediggi) byla otevřena 2. listopadu 2000 za přítomnosti norského krále Harald V., čímž bylo dovršeno mnohaleté úsilí o vybudování vhodného sídla pro představitele norských Sámu. Budova je pozoruhodnou ukázkou moderní architektury. Uvnitř i zvenčí je obložena dřevem, má tvar polokruhu a ve dvou podlažích obsahuje sámskou knihovnu s 35 tisíci svazky, recepci, pět zasedacích místností a přes čtyřicet kanceláří. Velkou sněmovní místnost tvoří amfiteátr ve tvaru sámského stanu. V průčelí pak visí obrovská nástěnná malba – kruh symbolizující ohniště. Bezplatné exkurze v doprovodu průvodce se v létě konají každý všední den od 8.30 do 14.30 hodin. ●

JIŘÍ SEDLÁČEK

Sámský parlament, architektonický klenot Norska